МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное учреждение
высшего профессионального образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации

УТВЕРЖДАЮ
Проректор
по образовательной деятельности КФУ
Проф. Минзарипов Р.Г.
____
"___"______________20___ г.

Программа дисциплины

Тукаеведение как литературоведческое направление Б3.ДВ.11

Направление подготовки: 032700.62 - Филология
Профиль подготовки: Отечественная филология (Татарский язык и литература)
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: очное
Язык обучения: русский
Автор(ы):
Гилазов Т.Ш.
Рецензент(ы):
Ахмадуллин А.Г.

СОГЛАСОВАНО:
Заведующий(ая) кафедрой:
Протокол заседания кафедры No ___ от "____" ___________ 201__г
Учебно-методическая комиссия Института филологии и межкультурной коммуникации (отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации):
Протокол заседания УМК No ____ от "____" ___________ 201__г

Регистрационный No

Казань
2014

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Содержание

1. Цели освоения дисциплины
2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы
3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля
4. Структура и содержание дисциплины/ модуля
5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения
6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов
7. Литература
8. Интернет-ресурсы
9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

Программу дисциплины разработал(а)(и) доцент, к.н. (доцент) Гилазов Т.Ш. кафедра татарской литературы и методики преподавания отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации им.Г.Тукая , Tagir.Gilazov@kpfu.ru

1. Цели освоения дисциплины

Получить представление о тукаеведении как литературоведческом направлении, об этапах его формирования и развития как науки; познакомить особенностями восприятий и интерпретаций литературоведами творчества классика татарской литературы, народного поэта Габдуллы Тукая.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел " Б3.ДВ.11 Профессиональный" основной образовательной программы 032700.62 Филология и относится к дисциплинам по выбору. Осваивается на 4 курсе, 8 семестр.

Данная учебная дисциплина входит в раздел "Б.3. Профессиональный цикл. Курсы по выбору вуза и студента" ФГОС - 3 по направлению подготовки бакалавра 032700 - Филология.

Для изучения дисциплины необходимы компетенции, сформированные у обучающихся в результате обучения в средней общеобразовательной школе и в результате освоения дисциплин ООП подготовки бакалавра филологии "Введение в литературоведение", "Теория литературы", "История литературоведческих учений", "История татарской литературы начала XX века", "История татарской литературной критики".

Дисциплина "Тукаеведение как литературоведческое направление" входит в систему курсов по выбору вуза и студента модуля "История татарской литературы"; в набор дисциплин профессионального цикла, ориентированных на изучение историко-литературных основ татарской филологии. Данный курс предваряет циклы дисциплин профилизации (прежде всего профиля "Отечественная филология (Татарский язык и литература), производственную практику по профилю "Отечественная филология" (Татарский язык и литература).

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-1 (общекультурные компетенции)	владение культурой мышления; способность в восприятию, анализу, обобщению информации, постановке цели и выбору путей ее достижения
ОК-8 (общекультурные компетенции)	осознание социальной значимости своей профессии, высокая мотивация к профессиональной деятельности
ПК-1 (профессиональные компетенции)	способность демонстрировать знание основных положений и концепций в области теории и истории татарской литературы, филологического анализа и интерпретации текста, представление об истории, современном состоянии и перспективах развития филологии
ПК-13 (профессиональные компетенции)	владение базовыми навыками доработки и обработки (например, корректура, редактирование, комментирование, реферирование) различных типов текстов

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ПК-7 (профессиональные компетенции)	владение навыками подготовки научных обзоров, аннотаций, составления рефератов и библиографий по тематике проводимых исследований, приемами библиографического описания; знание основных библиографических источников и поисковых систем

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

Основные положения и концепции в тукаеведении.

2. должен уметь:

Применять полученные знания в осмыслении литературно-критических и научно-теоретических работ, а также в научно-исследовательской и других видах деятельности.

3. должен владеть:

Основными методами и приемами исследовательской и практической работы в области теории и истории татарской литературы.

В результате освоения дисциплины обучающийся должен:

Знать: основные положения и концепции в тукаеведении.

Уметь: применять полученные знания в осмыслении литературно-критических и научно-теоретических работ, а также в научно-исследовательской и других видах деятельности.

Владеть: основными методами и приемами исследовательской и практической работы в области теории и истории татарской литературы.

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 2 зачетных(ые) единиц(ы) 72 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины зачет в 8 семестре.

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Введение. Предмет, цели и задачи дисциплины.	8	1	0	2	0	

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
2.	Тема 2. Разработка основных принципов и законов концепции тукаеведения в 1910-е гг.	8	2-4	0	9	0	домашнее задание
3.	Тема 3. Трансформация взглядов на жизнь и творчество Г.Тукая в 1920-1950-гг.	8	4-6	0	8	0	письменная работа
4.	Тема 4. Формирование тукаеведения как науки в 1960-1980-е гг.	8	7-9	0	9	0	творческое задание
5.	Тема 5. Тукаеведение на рубеже XX-XXI вв.	8	10-11	0	6	0	тестирование
.	Тема . Итоговая форма контроля	8		0	0	0	зачет
	Итого			0	34	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Введение. Предмет, цели и задачи дисциплины.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Тукай фәне - татар әдәбият белеменең бер тармагы. Тукай гыйльмиятенең барлыкка килү һәм үсеш баскычларын өйрәнү аның төп максаты булып тора. Тукай иҗаты XX гасыр дәвамында татар галимнәре һәм тәнкыйтьчеләре игътибары үзәгендә. Шагыйрьнең рухи мирасын аңлау һәм бәяләүгә әдәбият фәнендәге яңалыклар, сәяси-җәмгыяви җилләр зур йогынты ясый. Һәр баскычның үсеш закончалыкларын, шагыйрь рухи мирасын гыйльми-тәнкыйди шәрехләгән хезмәтләрне күзаллау аның мөһим бурычларыннын санала.

Тема 2. Разработка основных принципов и законов концепции тукаеведения в 1910-е гг.

практическое занятие (9 часа(ов)):

1910 елларда Тукай турындагы белем үзенең беренче адымнарын ясый башлап, аның фәнни концепциясенең нигезе салына. Тукай шигъриятенең милли характеры, мохит-тирәлек белән бәйләнеше, чор-заман белән тыгыз мөнәсәбәте, әдәбият-сәнгатьнең милләткә файдалылыгы шагыйрь рухи мирасын шәрехләүнең төп кагыйдәләре төсендә тәкъдим ителә. XX гасыр башында барлыкка килгән гыйльми юнәлешләр Тукай шигъриятен бәяләүдә бәя-хөкемнәр төрлелеген күрсәтә. Җ.Вәлиди, Ф.Әмирхан, Г.Исхакый, Г.Ибраһимов, Г.Рәхим, Х.Кәримов, К.Бәкер һ.б. ларның рольләре билгеләнә

Тема 3. Трансформация взглядов на жизнь и творчество Г.Тукая в 1920-1950-гг.

практическое занятие (8 часа(ов)):

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

1917 елгы Октябрь борылышы илдә кискен иҗтимагый-социаль, икътисадый, сәяси, рух-мәдәни үзгәрешләр алып килә. Әдәбият белеме фәненең марксистик-ленинчыл эстетикага нигезләнгән методологиясе Г.Ибраһимов, Г.Нигъмәти, Г.Сәгъди, Г.Гали, Ф.Сәйфи-Казанлы һ.б.лар тарафыннан эшләнә. Партияле әдәби тәнкыйть барлыкка килә. Әдәби мирасны шәрехләү һәм бәяләү кануннары үзгәрә. Матур әдәбиятка иҗтимагый-сәяси характердагы яңа бурычлр йөкләнә. Шушы социокультурологик шартларда Тукай гыйльмиятенең төп кагыйдәләре трансформацияләнә. 1920 елларныә икенче яртысында көчәя башлаган вульгар социологизм, И.В.Сталинның шәхес культы, әдәбият галимнәрен, тәнкыйтьчеләрне физик яктан юк итү сәясәте шагыйрь мирасын тулы, объектив өйрәнүдә зур каршылыклар, кыенлыклар тудыра.

Тема 4. Формирование тукаеведения как науки в 1960-1980-е гг.

практическое занятие (9 часа(ов)):

1950 елларның икенче яртысы - 1960 елларда Советлар Берлегендәге мәгълүм сәбәпләр аркасында, әдәби хәрәкәттә, әдәбият белемендә позитив яңалыклар, үзгәрешләр барлыкка килә. Зур фәнни егәрлекле галимнәр, тәнкыйтьчеләр буыны өлгерә. Тукай иҗатын өйрәнүдә дә яңа сыйфатлар барлыкка килә. И.Нуруллин, М.Гайнуллин, Р.Гайнанов, Г.Халит, Р. Нәфыйгов кебек галимнәр татар әдәбият белемендә Тукай мирасын төрле яклап яктырта башлыйлар, шагыйрь иҗатын һәм тормыш юлын өйрәнгән яңа гыйльми тармак формалашу хакында фикер урнашып, Тукай фәне барлыкка килү раслана. Бу баскычта Тукай белеменең өйрәнү предметы киңәя.

Тема 5. Тукаеведение на рубеже XX-XXI вв.

практическое занятие (6 часа(ов)):

. 1980 елларның икенче яртысында Совет Берлеге таркалу, коммунистик партиянең хакимияте җимерелү, социаль-икътисадый үзгәрешләр әдәби-мәдәни хәяткә зур йогынты ясый. Әдәбият-сәнгатьнең кешелек җәмгыятендәге, халык-милләт тормышындагы, аерым кеше яшәешендәге урынына мөнәсәбәт яңара. Рухи мирасны өйрәнү-бәяләүдәге ялгыш, хаталы, берьяклы карашларны төзәтү, тулыландыру һәм яңарту өчен яңа мөмкинлекләр бирелә. Тукай фәне үз үсеш тарихында яңа чорга аяк баса. XX-XXI гасыр чикләрендә бу юнәлештә яңа сыйфади үзгәрешләр барлыкка килә: миллилек, халыкчанлык, халыкчылык, гомумкешелек кыйммәтләр, Ислам мәдәнияте, Коръән тәгълиматы белән бәйләнеш, көнчыгыш һәм көнбатыш әдәби-мәдәни, фәлсәфи казанышлар синтезы һ.б.

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
2.	Тема 2. Разработка основных принципов и законов концепции тукаеведения в 1910-е гг.	8	2-4	подготовка домашнего задания	10	домашнее задание
3.	Тема 3. Трансформация взглядов на жизнь и творчество Г.Тукая в 1920-1950-гг.	8	4-6	подготовка к письменной работе	8	письменная работа
4.	Тема 4. Формирование тукаеведения как науки в 1960-1980-е гг.	8	7-9	подготовка к творческому экзамену	12	творческое задание
5.	Тема 5. Тукаеведение на рубеже XX-XXI вв.	8	10-11	подготовка к тестированию	8	тестирование

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
	Итого				38	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Рекомендуемые образовательные технологии: лекционно-практические занятия, практические и творческие работы, курсовые работы.

При проведении занятий используются активные и интерактивные формы занятий (компьютерные симуляции, деловые игры, проектные методики, мозговой штурм, разбор конкретных ситуаций, иные формы) в сочетании с внеаудиторной работой.

В рамках учебного курса предусматриваются встречи с ведущими тукаеведами, учеными-литературоведами, а также посещение литературных музеев г.Казани и РТ, отдела рукописей научной библиотеки КФУ им.Лобачевского и архивов.

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Введение. Предмет, цели и задачи дисциплины.

Тема 2. Разработка основных принципов и законов концепции тукаеведения в 1910-е гг.

домашнее задание , примерные вопросы:

Г. Ибраһимовның "Татар шагыйрьләре" хезмәтендә С. Рәмиев, Дәрдемәнд, Г. Тукай поэзияләренең яктыртылышы. 1) Хезмәттә теоретик карашларның чагылышы а)?Татар шагыйрьләре? китабының язылу һәм өйрәнелү тарихы. б)Шагыйрь һәм шигырь мәсьәләсе. в)Назыйм һәм нәзым мәсьәләсе. г)Авторның шагыйрьлек сыйфатлары турындагы карашлары. д)Шигырьдә иҗтимагый, әхлакый, фәлсәфи мәсьәләләренең сәнгатьчә гәүдәләнеше проблемасы. е)Шигърияттә лирик ?мин? һәм мохит мөнәсәбәте. 2) Г. Ибраһимовның С. Рәмиев лирикасы хакында бәя-хөкемнәре. Шагыйрь поэзиясенең төп сыйфатлары. 3) Авторның Дәрдемәнд (Закир Рәмиев) шигърияте турында карашлары. 4) Г. Ибраһимовның Г. Тукай поэзиясе турында бәя-хөкемнәре: а) шагыйрь поэзиясенең тел-өслүбендәге үзгәрешләргә нисбәтле үсеш баскычлары; б) фикри-мәгънәви идея эчтәлегендәге үзгәрешкә мөнәсәбәтле аерып чыгарылган чорлар; в) шагыйрь иҗатының милли характеры; г) Г. Тукай шигъриятенең халыкчанлыгы; д) шагыйрь поэзиясендә мотивлар төрлелеге; е) Тукайның шагыйрьлек абруе турында Г.Ибраһимов; ж) шагыйрьнең тәрҗемәләре турында бәя-хөкемнәр; з) Г. Тукай шагыйрьме, түгелме?

Тема 3. Трансформация взглядов на жизнь и творчество Г.Тукая в 1920-1950-гг.

письменная работа , примерные вопросы:

1920-1950 елларда Г.Тукай тормыш юлын һәм иҗатын бәяләү кагыйдәләре трансформациясе. 1. 1920 ? 1950 елларның иҗтимагый, әдәдби-мәдәни характеристикасы. 2. 1920-1930 еллар әдәбият белемендә фәнни юнәлешләр. 3. Г.Тукай мирасы тирәсендә әдәби бәхәсләр. 4. Г.Тукай тормыш юлын һәм рухи мирасын бәяләү кагыйдәләренең һәм хөкем-карашларның трансформациясе.

Тема 4. Формирование тукаеведения как науки в 1960-1980-е гг.

творческое задание , примерные вопросы:

Фәнни доклад 1.Тукай һәм Ислам дине. 2. Г.Тукай шигъриятендә дини мотивларның чагылышы. Эссе 1.Бүгенге милләт тормышына Г.Тукай мөнәсәбәте. 2. Заман яшьләренә Г.Тукайның әйтер сүзе.

Тема 5. Тукаеведение на рубеже XX-XXI вв.

тестирование , примерные вопросы:

1. Тукай гыйльмияте фән буларак формалашкан чорны билгеләгез: а) 1910-1917 еллар; в) 1960-1980 еллар; б) 1918-1950 еллар; г) 1980-2010 еллар. 2. ?Татар шагыйрьләре? рецензиясенең авторын билгеләгез: а) Г.Ибраһимов;; в) Г.Баттал; б) Җ.Вәлиди; г) Ф.Әмирхан.. 3. Г.Тукай поэзиясен рус әдәби-мәдәни бәйләнешләре яссылыгында махсус һәм максатлы тикшергән галим: а) И.Нуруллин; в) Я.Агишев; б) Г.Башкуров; г) М.Гайнуллин. 4. Г.Тукайның иң якын шәхси һәм әдәби дусты: а) С.Рәмиев; в)М.Гафури; б) З.Бәшири; г) Ф.Әмирхан. 5. Тукайчы галимнәрдән Р.Нәфыйгов өйрәнүләренең И.Нуруллин тикшеренүләреннән аермасы: а) шагыйрьнең әдәби-эстетик карашлары б) фәнни биографиясен эшләү в) Җаек чоры даирәсе һәм иҗтимагый-сәяси карашлары 6. Г.Халит хезмәтләрендә шагыйрь иҗатының яктыртылган сыйфатлары: а) халыкчанлык һәм реализм б) рус-аурупа әдәбияты белән бәйләнеш в) сатирик иҗаты г) урта гасыр татар әдәбияты белән бәйләнеше 7. Р.Ганиева хезмәтләрендә Тукай фәненең кызыл җеп булып сузылган сыйфатлары: а) шагыйрьнең тормыш сукмакларын барлау б) Тукай әдәби-эстетик карашларының тамырлары, әдәби багланышлар, әдипнең иҗат методы мәсьәләләре: в) Казан чоры даирәсен өйрәнү г) шагыйрьнең публицистикасы 8. Г.Ибраһимов тарафыннан шагыйрьнең ?Тукаевтан көтәргә читен булган мәртәбәдә гүзәлдер? дигән югары бәя бирелгән әсәре: а) ?Милли моңнар? б) ?Эштән чыгарылган татар кызына? в) ?Теләнче? г) ?Җәйге таң хатирәсе? 9. Совет чорында шагыйрьнең дөньяга карашлары бәйләп каралган идеология, иҗтимагый хәрәкәт: а) милләтчелек г) таңчы-татар эсерлары б) мәгърифәтчелек д) социал-демократик в) халыкчылык е) революцион-демократик 10. Г.Тукай фәненең беренче сукмакларын салган тукайчы галим: а) Б.Шәрәф в) Г.Кәрам б) Г.Рәхим г) Җ.Вәлиди 11. ?Моңлы саз чыңнары? китабының авторы: а) И.Нуруллин в) М.Гайнуллин б) Г.Халит г) Я.Агишев 12. Совет чоры әдәбият белемендә шагыйрь иҗатын өйрәнүгә багышланган тәүге монографик хезмәтнең авторы: а) Я.Агишев б) И.Нуруллин в) Р.Бикмухаметов г) И.Пехтелев

Тема . Итоговая форма контроля

Примерные вопросы к зачету:

I. Творческие работы (Иҗади эш)

А) Г. Ибраһимовның "Татар шагыйрьләре" хезмәтендә С. Рәмиев, Дәрдемәнд, Г. Тукай поэзияләренең яктыртылышы.

1) Хезмәттә теоретик карашларның чагылышы

а)"Татар шагыйрьләре" китабының язылу һәм өйрәнелү тарихы.

б)Шагыйрь һәм шигырь мәсьәләсе.

в)Назыйм һәм нәзым мәсьәләсе.

г)Авторның шагыйрьлек сыйфатлары турындагы карашлары.

д)Шигырьдә иҗтимагый, әхлакый, фәлсәфи мәсьәләләренең сәнгатьчә гәүдәләнеше проблемасы.

е)Шигъриятә лирик "мин" һәм мохит мөнәсәбәте.

2) Г. Ибраһимовның С. Рәмиев лирикасы хакында бәя-хөкемнәре. Шагыйрь поэзиясенең төп сыйфатлары.

3) Авторның Дәрдемәнд (Закир Рәмиев) шигърияте турында карашлары.

4) Г. Ибраһимовның Г. Тукай поэзиясе турында бәя-хөкемнәре:

а) шагыйрь поэзиясенең тел-өслүбендәге үзгәрешләргә нисбәтле үсеш баскычлары;

б) фикри-мәгънәви идея эчтәлегендәге үзгәрешкә мөнәсәбәтле аерып чыгарылган чорлар;

в) шагыйрь иҗатының милли характеры;

г) Г. Тукай шигъриятенең халыкчанлыгы;

д) шагыйрь поэзиясендә мотивлар төрлелеге;

е) Тукайның шагыйрьлек абруе турында Г.Ибраһимов;

ж) шагыйрьнең тәрҗемәләре турында бәя-хөкемнәр;

з) Г. Тукай шагыйрьме, түгелме?

Б) Г. Тукай шигъриятенең идея-эстетик үзенчәлекләренә, төп сыйфатларына нисбәтле Г. Ибраһимов һәм Җ. Вәлиди карашларының чагыштырма таблицасы:

1) Г. Тукай шигъриятенең идея-эстетик үзенчәлекләре, төп сыйфатлары

2) Г. Ибраһимов бәяләү-үлчәүләре һәм карашлары

3) Җ. Вәлиди бәяләү-үлчәүләре һәм карашлары

II. Тесты (Тестлар)

1. Тукай гыйльмияте фән буларак формалашкан чорны билгеләгез:

а) 1910-1917 еллар; в) 1960-1980 еллар;

б) 1918-1950 еллар; г) 1980-2010 еллар.

2. "Татар шагыйрьләре" рецензиясенең авторын билгеләгез:

а) Г.Ибраһимов;; в) Г.Баттал;

б) Җ.Вәлиди; г) Ф.Әмирхан..

3. Г.Тукай поэзиясен рус әдәби-мәдәни бәйләнешләре яссылыгында махсус һәм максатлы тикшергән галим:

а) И.Нуруллин; в) Я.Агишев;

б) Г.Башкуров; г) М.Гайнуллин.

4. Г.Тукайның иң якын шәхси һәм әдәби дусты:

а) С.Рәмиев; в)М.Гафури;

б) З.Бәшири; г) Ф.Әмирхан.

5. Тукайчы галимнәрдән Р.Нәфыйгов өйрәнүләренең И.Нуруллин тикшеренүләреннән аермасы:

а) шагыйрьнең әдәби-эстетик карашлары

б) фәнни биографиясен эшләү

в) Җаек чоры даирәсе һәм иҗтимагый-сәяси карашлары

6. Г.Халит хезмәтләрендә шагыйрь иҗатының яктыртылган сыйфатлары:

а) халыкчанлык һәм реализм

б) рус-аурупа әдәбияты белән бәйләнеш

в) сатирик иҗаты

г) урта гасыр татар әдәбияты белән бәйләнеше

7. Р.Ганиева хезмәтләрендә Тукай фәненең кызыл җеп булып сузылган сыйфатлары:

а) шагыйрьнең тормыш сукмакларын барлау

б) Тукай әдәби-эстетик карашларының тамырлары, әдәби багланышлар, әдипнең иҗат методы мәсьәләләре:

в) Казан чоры даирәсен өйрәнү

г) шагыйрьнең публицистикасы

8. Г.Ибраһимов тарафыннан шагыйрьнең "Тукаевтан көтәргә читен булган мәртәбәдә гүзәлдер" дигән югары бәя бирелгән әсәре:

а) "Милли моңнар"

б) "Эштән чыгарылган татар кызына"

в) "Теләнче"

г) "Җәйге таң хатирәсе"

9. Совет чорында шагыйрьнең дөньяга карашлары бәйләп каралган идеология, иҗтимагый хәрәкәт:

а) милләтчелек г) таңчы-татар эсерлары

б) мәгърифәтчелек д) социал-демократик

в) халыкчылык е) революцион-демократик

10. Г.Тукай фәненең беренче сукмакларын салган тукайчы галим:

а) Б.Шәрәф в) Г.Кәрам

б) Г.Рәхим г) Җ.Вәлиди

11. "Моңлы саз чыңнары" китабының авторы:

а) И.Нуруллин в) М.Гайнуллин

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

б) Г.Халит г) Я.Агишев

12. Совет чоры әдәбият белемендә шагыйрь иҗатын өйрәнүгә багышланган тәүге монографик хезмәтнең авторы:

а) Я.Агишев

б) И.Нуруллин

в) Р.Бикмухаметов

г) И.Пехтелев

13. Г.Тукайның әдәби-эстетик һәм тәнкыйди карашларын өйрәнүгә багышланган кандидатлык диссертациясенең авторы:

а) Г.Халит; в) Р.Башкуров;

б) И.Нуруллин; г) И.Пехтелев.

14. Г.Тукайның сатирасын монографик планда өйрәнгән галим:

а) Г.Халит; в) Р.Ганиева;

б) И.Нуруллин; г) М.Гайнуллин.

15. Совет чоры Тукай фәнендә шагыйрь лирикасында калкуландырылган мотив:

а) иҗтимагый-социаль; г) фәлсәфи;

б) милләт; д) халык;

в) дини; е) мәхәббәт.

16. Тукай гыйльмияте фәнни концепциясенең үзәк теоретик мәсьәләсе:

а) гомумкешелек характеры;

б) халыкчанлык;

в) матурлык.

17. Г.Ибраһимов "Татар шагыйрьләре" китабында Г.Тукай шигъри дөньясын кайсы мәдәният контекстында тикшерә?

а) Шәрекъ мәдәнияте;

б) Аурупа-рус мәдәнияте;

в) ислам мәдәнияте.

18. 1920-1930-елларда вульгар социологизм концепциясе йогынтысында Г.Тукай дөньяга карашларының кайсы структур катламы калкуландырыла:

а) социалистик; в) фәлсәфи;

б) сәяси; г) дини.

19. 1920-1950 еллар Тукай фәнендә шагыйрь иҗатында нинди әдәби-мәдәни бәйләнешләр җентекләп өйрәнелә:

а) шәркый; в) рус;

б) дини; г) гарби.

20. Тукай энциклопедик сүзлеген төзү эшенең олы юл башында торган галим:

а) Н.Юзиев; в) Ф.Галимуллин;

б) Н.Хисамов; г) Т.Галиуллин.

21. Т.Галиуллин монографик хезмәтләрендә Тукай гыйльмиятенең кайсы аспекты үзәккә куела?

а) миллилек; в) шагыйрь төзелеше;

б) халыкчанлык; г) Тукай традицияләренең дәвамчанлыгы.

22. Х.Миңнегуловның XX-XXI гасыр чикләрендә Тукай иҗатын өйрәнүгә алып килгән яңалыгы:

а) Урта гасыр татар әдәбияты белән бәйләнеш;

б) суфичылык традицияләренең иҗади үстерелеш;

в) чит ил матбугатында һәм әдәбиятында Тукай темасы.

23. Н.Хисамов эзләнүләрендә Г.Тукай шигърияренең кайсы сыйфатларына мөнәсәбәт кызыл җеп булып сузыла?

а) гомуммилли характеры;

б) шагыйрь әсәрләренең төзек ритмы һәм матур аһәнле яңгырашы;

в) жанрлар төрлелеге.

24. З.Рәмиевнең "XX йөз башы татар әдәбияты. Авторлык, төп текст һәм хронология мәсьәләләре" китабында Тукай гыйльмиятенең кайсы өлкәсе тикшерелә?

а) шагыйрь әсәрләренең идея эчтәлеге;

б) иҗат юнәлеше, ысуллары;

в) Тукай шигырьләренең текстологиясе һәм аның ачык, яшерен имзалары.

25. Татар урта гомуми белем бирү мәктәбеннең 10 нчы сыйныфы өчен әдәбият дәреслегендәге Г.Тукай бүлегенең авторы:

а) Ф.Галимуллин; в) А.Әхмәдуллин;

б) Т.Галиуллин; г) М.Хәсәнов.

III. Тематика курсовых работ (Курс эшләре)

1. Фатих Әмирханның тәнкыйть эшчәнлегендә Г.Тукай шигъряте.

2. Г.Ибраһимовның "Татар шагыйрьләре" китабында автор һәм укучы проблемасы (Г.Тукай иҗатына багышланган бүлек мисалында)

3. Г.Тукай хакында Г.Исхакый.

4. Г.Тукай һәм Г.Ибраһимов мөнәсәбәтләренә нисбәтле дөнья күргән язмаларда тәнкыйтьче әхлагы мәсьәләсе.

5. Г.Тукай шигърияте нең иҗтимагый-милли кыйммәте турында Җ.Вәлиди.

6. Тәгъзия - некрологларда Г.Тукай иҗатының төп хасиятләре.

7. Г.Тукай һәм вакытлы матбугат

8. Г.Тукайның әдәби репутациясе мәсьәләсе.

9. Вульгар социологизм контекстында Тукай иҗаты.

10. Икенче пландагы тәнкыйтьчеләрдә Тукай шәхесе һәм иҗаты.

11. Рус вакытлы матбугаты һәм Тукай

12. Г.Тукай һәм патша цензурасы

13. Я.Агишев эшчәнлегендә Тукай темасы

14. Совет чоры әдәбият белемендә Тукай: мифмы яки хакыйкатьме?

15. Г.Тукай яшәгән әдәби-мәдәни тирәлек.

16. Тукай гыйльмиятендә шагыйрьнең дөньяга карашлары тирәсендә барган әдәби бәхәсләр.

17. И.Нуруллин эстетикасында Тукай.

18. Р.Ганиева гыйльми эшчәнлегендә Тукайның иҗат ысулы мәсьәләсе.

19. Х.Госман һәм М.Бакировлар Тукайның шигырь төзелеше хакында.

20. Т.Галиуллин тикшеренүләрендә Г.Тукайның Җаек чоры иҗатының яктыртылышы.

21. Г.Халитнең гыйльми эшчәнлегендә Тукай иҗатының халыкчанлыгы мәсьәләсе.

22. Төрки әдәби бәйләнешләр яктылыгында Г.Тукай.

23. Х.Миңнегулов гыйльми эшчәнлегендә Тукай темасы.

Перечень вопросов к зачету прилагается в виде приложения (с.10)

7.1. Основная литература:

1. Агишев Я. Тукай- патриот. - Казан: Таткнигоиздат, 1942. - 53 б.

2. Агишев Я. Пехтелев И. Габдулла Тукай. - Казан: Таткнигоиздат, 1946. - 39 б.

3. Башкуров Р. Тукай һәм рус әдәбияты. - Казан: Тат.кит.нәшр., 1958. - 122 б.

4. Габдулла Тукай: Материалы научной конференции и юбилейных торжеств, посвященных 90-летию со дня роңдения поэта. - Казань: Татар.книж.изд-во., 1978. - 236 с.

5. Габдулла Тукай. Тормыш һәм иҗат елъязмасы. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2003. - 271 б.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

6. Галиуллин Т. Шигърият баскычлары. Әдәби тәнкыйть мәкаләләре. - Казан: Мәгариф, 2002. - 231 б.

7. Ганиева Р. Шагыйрьнең рухи дөньясы. - Казан: ТаРИХ, 2002. - 112 б.

8. Ганиева Р. Сатирическое творчество Тукая. - Казань: Изд-во Казанского университета, 1964. - 83 с.

9. Гыйлаҗев Т. Әдәби мирас: тарих һәм заман. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2005. - 206 б.

10. Ибраһимов Г. Әсәрләр. Сигез томда. 5 т. / Әдәбият һәм сәнгать турында мәкаләләр, хезмәтләр (1910-1933). - Казан: Тат.кит.нәшр., 1978. - 614 б.

11. Исхак Ә. Тукайның шигъри осталыгы. - Казан: Татар.кит.нәшр., 1963. - 128 б.

12. Лаисов Н. Лирика Тукая (Вопросы метода и жанра). - Казань: Татар.книж. изд-во, 1976. - 166 с.

13. Миңнегулов Х. Гасырлар өнен тыңлап. - Казан: Мәгариф, 2003. - 335 б.

14. Мөхәммәтшин З. Ил йолдызы: Татар мөһаҗирләре матбугатында Габдулла Тукай. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2006. - 190 б.

15. Нафигов Р. Наш Тукай. Новые страницы из жизни поэта. - Казань: Фикер., 1998. - 168 с.

16. Нуруллин И. Тукай эстетикасы. - Казан: Таткнигоиздат, 1956. - 134 б.

17. Нуруллин И.З. Моңлы сазчыңнары: Документаль роман. Төзәтелгән һәм тулыландырылган икенче басма. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2000. - 272 б.

18. Нуруллин И. Тукай иҗаты (Беренче рус революциясе чоры). - Казан: Казан университеты нәшр., 1964. - 112 б.

19. Пехтелев И. Тукай и русская литература. - Казань: Таткнигоиздат, 1966. - 182 с.

20. Рәмиев З. Тукай һәм замандаш әдипләр. - Казан: ТаРИХ, 2004. - 111 б.

21. Слово о Тукае: Писатели и ученые о татарском народном поэте. - Казань: Татар.книж.изд-во, 1986. - 431 с.

22. Творчество Тукая в контексте евразийской культуры: материалы конференции. - Казан: Фикер, 2002. - 176 с.

23. Халит Г. Халык шагыйре Тукай. - Казан: Таткнигоиздат, 1939. - 92 б.

24. Халит Г. Тукай үткән юл (Габдулла Тукайның тормышы һәм иҗаты турында очерк). -Казан: Татар.кит.нәшр., 1962. - 230 б.

25. Халит Г. Тукай и его современники (В борьбе за реализм и народность литературы). - Казань: Татар.книж.изд-во, 1966. - 228 с.

7.2. Дополнительная литература:

1. Аминева В.Р. Типы диологических отношений между национальными литературами. - Казань: Казанский государственный университет, 2010. - 476 с.

2. Вәлиди Җ. Әдәби һәм тарихи-документаль җыентык. - Казан: "Җыен", 2010. - 624 б.

3. Галиева Э. Татар әдәбият белемендә культура -тарих мәктәбе. - Казан: Фән, 2002. - 360 б.

4. Госман Х. Шигырь төзелеше. - Казан: Университет нәшр., 1975. - 86 б.

5. Гыйлаҗев Т. Рецензияләрдән тәгъзияләргә. XX йөз башы татар әдәби тәнкыйте. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2008. - 344 б.

6. Заһидуллина Д. Әдәбият кануннары һәм заман.- Казан: Татар.кит.нәшр., 2000. - 271 б.

7. Миңнегулов Х. Исхакыйның мөһаҗирлектәге иҗаты. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2004. - 367 б.

8. Мөхәммәдиев Р. Фидакарьләр фидакарьлек көтә (Җамал Вәлидинең тууына 100 ел) // Казан утлары. - 1987. - � 10. - 139-152 б.

9. Рәмиев З. XX йөз башы татар әдәбияты: авторлык, төп текст һәм хронология мәсьәләләре. - Казан: Школа., 2000. - 180 б.

10. Тукай һәм XX гасыр мәдәнияте. Шагыйрьнең 110 еллыгына багышланган халыкара конференция материаллары. - Казан, 1997. - 322 б.

11. Тукай турында замандашлары: истәлекләр, мәкаләләр һәм әдәби әсәрләр җыентыгы.- Казан: Тат.кит.нәшр., 1960.

12. Тукаевские чтения. 22 апреля 1998. - Казань, 1999. - 174 с.

7.3. Интернет-ресурсы:

Книгофонд - knigafund.ru
КФУ - Научная библиотека им. Н.И.Лобачевского - old.kpfu.ru/lib/
Научная библиотека им. Н.И.Лобачевского Казанского ... - g-egorov.livejournal.com/115591.html
Научная библиотека им.Лобачевского Казанского университета - lsl.ksu.ru
Научно-образовательные ресурсы КФУ - http://www.kpfu.ru/main_page?p_sub=80
Электронная Библиотека КГУ / Каталог Книг - library.ksu.ru

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

Освоение дисциплины "Тукаеведение как литературоведческое направление" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Мультимедийная аудитория, вместимостью более 60 человек. Мультимедийная аудитория состоит из интегрированных инженерных систем с единой системой управления, оснащенная современными средствами воспроизведения и визуализации любой видео и аудио информации, получения и передачи электронных документов. Типовая комплектация мультимедийной аудитории состоит из: мультимедийного проектора, автоматизированного проекционного экрана, акустической системы, а также интерактивной трибуны преподавателя, включающей тач-скрин монитор с диагональю не менее 22 дюймов, персональный компьютер (с техническими характеристиками не ниже Intel Core i3-2100, DDR3 4096Mb, 500Gb), конференц-микрофон, беспроводной микрофон, блок управления оборудованием, интерфейсы подключения: USB,audio, HDMI. Интерактивная трибуна преподавателя является ключевым элементом управления, объединяющим все устройства в единую систему, и служит полноценным рабочим местом преподавателя. Преподаватель имеет возможность легко управлять всей системой, не отходя от трибуны, что позволяет проводить лекции, практические занятия, презентации, вебинары, конференции и другие виды аудиторной нагрузки обучающихся в удобной и доступной для них форме с применением современных интерактивных средств обучения, в том числе с использованием в процессе обучения всех корпоративных ресурсов. Мультимедийная аудитория также оснащена широкополосным доступом в сеть интернет. Компьютерное оборудованием имеет соответствующее лицензионное программное обеспечение.

Компьютерный класс, представляющий собой рабочее место преподавателя и не менее 15 рабочих мест студентов, включающих компьютерный стол, стул, персональный компьютер, лицензионное программное обеспечение. Каждый компьютер имеет широкополосный доступ в сеть Интернет. Все компьютеры подключены к корпоративной компьютерной сети КФУ и находятся в едином домене.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "КнигаФонд", доступ к которой предоставлен студентам. Электронно-библиотечная система "КнигаФонд" реализует легальное хранение, распространение и защиту цифрового контента учебно-методической литературы для вузов с условием обязательного соблюдения авторских и смежных прав. КнигаФонд обеспечивает широкий законный доступ к необходимым для образовательного процесса изданиям с использованием инновационных технологий и соответствует всем требованиям новых ФГОС ВПО.

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 032700.62 "Филология" и профилю подготовки Отечественная филология (Татарский язык и литература) .

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Автор(ы):
Гилазов Т.Ш. ____________________
"__" _________ 201 __ г.

Рецензент(ы):
Ахмадуллин А.Г. ____________________
"__" _________ 201 __ г.